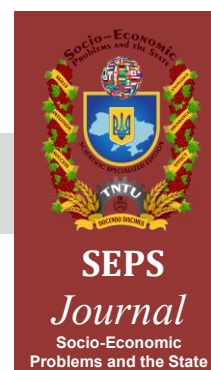

ISSN 2223-3822

Andrushkiv, B., Pohajdak, O. & Hrushko, V. Improving service management in the post-war period (Ukrainian housing and communal services). Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 33, no. 2, pp.181-189. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2025/25abmacs.pdf>

SEPS

Journal

Socio-Economic
Problems and the State

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ПОСЛУГ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД (НА ПРИКЛАДІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА (ЖКГ) УКРАЇНИ)¹

Богдан АНДРУШКІВ

Ольга ПОГАЙДАК

Віктор ГРУШКО

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
вул. Максима Кривоноса, 2,
м. Тернопіль, 46000, Україна

e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4897-5539>

e-mail: pog.ola77@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4070-6863>

e-mail: grushko.vs@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5585-0588>

Article history:

Received: October

1st Revision: November

Accepted: November

JEL classification:

R31

UDC:

005.2:332.822

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd.2025.02.181>

Анотація: Дослідження спрямовано на вивчення особливостей функціонування системи житлово-комунального обслуговування у воєнних умовах та умовах формування концепції удосконалення теоретико-методичних і прикладних основ діяльності сфери послуг відповідно до вимог і стандартів Європейської співдружності у повоєнний період. Проведено порівняльний аналіз систем управління житлово-комунальним господарством в радянський період та на час адміністративно-територіальної реформи. Вивчено громадську оцінку позитивних і негативних сторін (відгуків) в організації управлінських процесів. Здійснено аналіз особливостей адміністративно-територіальної реформи, що проявила себе на даному етапі. Виявлено чинники, що впливають на ефективність роботи комунальних підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад та ефективності реформування житлового сектору комунального господарства і зокрема розвитку окремого комунального формування: об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) як юридичної особи, яку створюють власники квартир та нежитлових приміщень для спільного управління майном та прибудинковою територією. Як відомо ОСББ дозволяє мешканцям самостійно контролювати витрати на утримання будинку, підвищувати якість житлово-комунальних послуг та ефективно розпоряджатися спільними коштами. Виявлено існуючі проблеми їх функціонування в екстремальних обставинах. Розглянуто можливості використання зарубіжного досвіду реалізації заходів щодо формування повномасштабної Державної комплексної науково-технічної програми (ДКНТП) на період до 2030-35 років, удосконалення організаційно-економічних механізмів управління житлово-комунальним господарством в трансформаційно-адаптаційних умовах. Запропоновано стратегічні напрями розвитку щодо підвищення ефективності їх функціонування як, знову ж таки в екстремальних умовах своєї діяльності так і в повоєнних умовах.

Ключові слова: війна, повоєнний період, сфера послуг, обслуговування, житлово-комунальне підприємство, удосконалення, ОСББ, Європейська співдружність, розвиток.

¹ Стаття у формі науково-публіцистичного нарису підготовлена в контексті наукової праці: «Соціологічні оцінки війни, в побутових умовах з позицій пересічних громадян: використання психологічних чинників в управлінських функціях» та дискусій організованих громадськими академічними формуваннями: «Соціологія: психологічний інструментарій організації взаємовідносин і компонента сфери управління та засіб стабілізації українського суспільства і попередження між особистих конфліктів, в умовах, взаємодії Міжнародних інституцій» присвячена світлій пам'яті заслуженого діяча науки і техніки України д.е.н., проф. Віри Іванівни Куценко.

Андрушків Б., Погайдак О., Грушко В. Удосконалення управління сферою послуг у повоєнний період (на прикладі житлово-комунального господарства (ЖКГ) України). Соціально-економічні проблеми і держава. 2025. Вип. 2 (33). С.181-189. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2025/25abmacs.pdf>

1. Постановка проблеми.

Як відомо війна в Україні своїми руйнівними наслідками торкається усіх галузей національної економіки, а особливо системи житлово-комунального господарства, яке суттєво впливає не лише на збереження житлового фонду, а і через систему водопровідно-каналізаційного господарства, теплозабезпечення, благоустрій, якість обслуговування, на збереження природного, екологічного середовища, культуру та ін. Через означені та інші системи і служби на рівень гуманізації нашого суспільства, соціальний розвиток і загалом на ступінь підготовки України до вступу до Європейської співдружності.

У радянський період система ЖКГ володіла потужним інструментарієм оновлення основних засобів, підвищення кваліфікації та ін. В Міністерстві житлово-комунального господарства для цього успішно функціонували Інститут підвищення кваліфікації, його філії у окремих регіонах. Систематично виходив галузевий журнал «Міське господарство України» у якому висвітлювався передовий досвід, інновації і т.д.

Окремо функціонувала система матеріально-технічного забезпечення та ін. життєзабезпечуючі структури.

Вартість основних фондів житлово-комунального господарства, на цей час, складала близько третини вартості основних фондів тодішнього народного господарства України.

Нині в системі житлово-комунального господарства відбулися цілий ряд перетворень, в результаті яких вартість основних фондів стала не фіксованою величиною, а залежить від обсягу та типу активів (житловий фонд, мережі водопостачання, каналізації, теплопостачання, благоустрій) та їх стану. Точну вартість визначає власник або балансоутримувач майна. На них також суттєво впливають ряд чинників, таких як-от знос основних засобів та їх відновна вартість [11].

Таким чином, як показало вивчення, структура управління житлово-комунальним господарством України з пострадянського періоду потерпіла значних змін і на даний час потребує удосконалення відповідно до нових обставин обумовлених:

- адміністративно-територіальною реформою;
- наслідками війни, руйнаціями комунікацій і т.п;
- порушеннями традиційних каналів матеріально-технічного забезпечення;
- необхідністю проведення відповідних повоєнних, ремонтно-реставраційних робіт та підготовки кадрів, відновлення комунікацій відповідно до вимог і стандартів ЄС.

Ці та інші обставини обумовлюють актуальність і своєчасність теми зазначеної статті, аналіз публікацій з теми дослідження, визначення її мети та завдань.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Розвитку житлово-комунального господарства (ЖКГ) зокрема питанням удосконалення управління та ін. присвятили свої праці науковці України серед яких Андрушків Б., Волянський Г., Качала Т., Майорова І., Новікова О., Погайдак О., Тетерін О., Чечетов Н., Шутенко Л., Кравчук А., Співак С., Семенов В., Смолінська Н., Сокіл В., Строкань Т., Юр'єв Т., Шерстюк Р. [1-15].

Тим часом питання розвитку житлово-комунального господарства, власне в екстремальних умовах війни та умовах суспільних трансформацій, (адміністративно-територіальної реформи, об'єднаних територіальних громад) порушень, у цьому зв'язку, якості обслуговування та перспективам її розвитку у повоєнний період залишилися, на даний час, за полем зору вітчизняних науковців.

3. Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття.

Насправді, незважаючи на численні публікації з означеної проблематики у дореформаційний та довоєнний періоди та окремі дослідження у сфері житлово-комунального господарства, все ж залишаються до кінця не розкритими, при тому не лише питання, наприклад, прозорості та контролю за їх діяльністю, з боку споживачів послуг та окремо за їх якістю. Як було відмічено, вони не охоплюють в повній мірі проблематику пов'язану з адміністративно-територіальною реформою, розвитком ЖКГ у воєнних та у повоєнних умовах, пріоритетністю спрямування коштів на першочергові потреби щодо відновлення комунікацій, розвитку та благоустрою населених пунктів в екстремальних умовах. Формулюючи мету і завдання цієї статті, автори гіпотетично припускають, що прозорість та тісна взаємодія зі споживачами комунальних послуг та удосконалення тарифу на ці послуги сприятиме ефективній діяльності комунальних підприємств та зростанню якості наданих послуг, але це є лише однією з граней діяльності системи ЖКГ.

4. Постановка завдання.

Отже, метою даної статті є вивчення соціально-економічної ситуації в якій функціонує ЖКГ, на даний час, та створення передумов для формування, на основі регіональних пропозицій, Державної комплексної науково-технічної програми (ДКНТП) на період до 2030-35 років. Організація, в цьому ракурсі дослідження, виниклих спотворень і особливостей розвитку житлово-комунального господарства України в екстремальних умовах та визначення основних напрямів та можливих перспектив їх розвитку і удосконалення, у повоєнний період, управління в контексті вимог і стандартів ЄС.

Одне слово, - житлово-комунальне господарство нашої держави, на даний час, є багаторівневою системою, складається з центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування і підприємств, що надають послуги житлово-комунального господарства і вимагає удосконалення управління відповідно до Європейських вимог і стандартів, куди цілеспрямовано просувається Україна.

5. Виклад основного матеріалу.

Як відомо, ключову роль в координації руху та розвитку ЖКГ відіграють Міністерство розвитку громад та територій, яке формує державну політику, та місцеві органи, які забезпечують управління та нагляд за їх діяльністю на своїх територіях. Одне слово житлово-комунальне господарство нашої держави є багаторівневою системою і складається з центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та підприємств, що надають послуги. Ці обставини обумовлюють доцільність загальної характеристики системи управління ЖКГ на сучасному етапі з метою послідовних трансформації і адаптації її до умов і вимог Європейського Союзу у повоєнний час.

За рівнями управління систему можна поділити на Центральний та місцевий рівні та органи місцевого самоврядування.

Центральний, - Міністерство розвитку громад та територій України, яке відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Місцевий рівень, - Місцеві (регіональні) державні адміністрації, які здійснюють управління у сфері житлово-комунального господарства в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Органи місцевого самоврядування, надають житлово-комунальні послуги та здійснюють контроль за їх наданням через комунальні підприємства та інші структури, включаючи об'єднані територіальні громади.

Суб'єктами надання послуг виступають комунальні підприємства, які створюються органами місцевого самоврядування для надання послуг з водопостачання, водовідведення, теплопостачання та обслуговування житлового фонду та ін.

Окремою категорією виступають об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), які самостійно забезпечують потреби співвласників шляхом самозабезпечення, що є загальноприйнятою формою управління багатоквартирним будинком.

Тут ключовими сферами діяльності ЖКГ виступають:

- Управління житловим фондом;
- Надання послуг з водопостачання та водовідведення;
- Постачання теплової енергії;
- Благоустрій населених пунктів;
- Інші послуги, такі як ритуальні послуги, обслуговування кладовищ;
- Житлово-комунальне господарство.

Примітка. Санітарно-технічні підприємства — водопостачання та водовідведення, житлово-експлуатаційні підприємства, підприємства з прибирання територій населених місць та санітарної очистки домоволодінь, пральні, лазні, купальні-плавальні споруди; транспортні підприємства в т. ч. міський громадський пасажирський транспорт (метрополітен, трамвай, тролейбус, фунікулер, канатні дороги, автобуси, таксі), водний транспорт місцевого призначення; енергетичні підприємства — електричні, газові та теплофікаційні розподільні мережі, опалювальні котельні, ТЕЦ і електростанції, газові заводи, які обслуговують населені пункти повинні бути під методичним керівництвом спеціалізованих органів місцевого самоврядування.

До споруд зовнішнього благоустрою територій, які входять до складу комунального господарства належать дороги і тротуари, мости та шляхопроводи, підземні та наземні транспортні, пішохідні переходи та естакади, споруди і мережі зливової (водостічної) каналізації, набережні, різні гідротехнічні споруди, призначені для запобігання зсувів та затоплення територій, їх осушення, берегоукріплення, зелені насадження загального користування, вуличне освітлення та ін.

До комунального господарства також входять готелі, служби землекористування, інвентаризації будівель, споруд і мереж, ремонтно-експлуатаційні організації, які їх обслуговують.

Обстеження роботи системи в умовах війни виявила певний перелік проблем у функціонуванні житлово-комунального господарства України. Серед них:

Відсутність резервних фондів і ресурсів на ліквідацію наслідків воєнних дій в системі ЖКГ; недосконале управління, низька контрольованість, та якість роботи підприємств житлово-комунальної галузі та послуг, що ними надаються споживачам; недостатня фінансова спроможність житлово-комунальної сфери самостійно вирішувати свої проблеми; низька ефективність та вразливість, в тому числі перед ціновим чинником, існуючої системи енерго - та теплозабезпечення помешкань; незбалансованість відносин, соціальна незахищеність мешканців перед некоординованими діями постачальників комунальних послуг.

Для досягнення корінних змін у структурі житлово-комунального господарства у повоєнний період та у рамках підготовки до роботи в умовах ЄС за нашим переконанням необхідні:

1. Громадське обговорення ходу реформ, їх ризиків, складнощів, які очікують населення в процесі проведення реформаційно -трансформаційних заходів з підготовки ЖКГ до роботи в умовах ЄС, реалізація непопулярних, але необхідних для реанімації галузі заходів прийняття спільних з владою та суспільством рішень з їх розв'язання.

2. Широке залучення до реформування ЖКГ науковців, громадськості, фахових спеціалістів, міжнародних організацій, забезпечення прозорості та транспарентності дій центральної та місцевої влади у проведенні реформ, координації діяльності з реформування та розвитку системи.

2.1. Розробка науково обґрунтованих методик формування максимально гнучких тарифів на ринку житлово-комунальних послуг, орієнтованих на ринковий попит що враховують можливості житлово-комунальних підприємств.

3. Внесення пропозицій у Верховну Раду України з удосконалення законодавчої бази, яка регулює дану сферу, удосконалення нормативного забезпечення трансформаційних процесів, передбачивши узгодження економічних інтересів держави та суб'єктів господарювання та чіткий розподіл повноважень між органами влади, які керують цією важливою ділянкою національної економіки, соціальною сферою.

Для забезпечення загальнодержавного управління розвитком ЖКГ на найближчу перспективу доцільно передбачити Програми розвитку житлово-комунального господарства (ЖКГ). В Україні, вони повинні включати, точніше відображати усі галузеві, регіональні інтереси.

Загальнодержавні, регіональні та місцеві цільові програми, що спрямовані на модернізацію житлового фонду, мереж водопостачання, водовідведення та теплопостачання, підвищення енергоефективності та покращення благоустрою, зокрема через підтримку Проекту USAID (United States Agency for International Development, USAID — *колишнє незалежне агентство федерального уряду США*). Ці програми повинні визначатися узгодженими цілями, ресурсами та виконанням завдань для досягнення сталого розвитку як галузі, так і території та узгоджуватися з загальнодержавною програмою.

6. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Таким чином, виходячи з результатів опитування використання інших засобів соціологічного дослідження, - можливі перспективи подальших розвідок у напрямі розвитку сфери послуг і зокрема житлово-комунальному господарству відводиться провідна роль у виконанні завдань щодо реалізації практичних питань удосконалення галузей соціальної інфраструктури відповідно вимог і стандартів ЄС. Процеси створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ), та ОСББ в Україні були часто ускладнені, адміністративно-територіальною реформою, що відбулася у воєнних умовах. Наявні прорахунки пояснюються ситуацією викликану відсутністю досвіду щодо управління житловим фондом та методичного забезпечення створення і розвитку ОСББ в згаданих умовах. Вони обумовлюють її низьку ефективність, а інколи і збитковість, оскільки забезпечити здійснення модернізації житлового фонду і припинити зростання негативних тенденцій у галузі не вдається на рівні держави, яка, в силу відомих причин, інколи не звертає на це особливу увагу, інколи ігнорує. Детальний аналіз зарубіжного досвіду управління житлово-комунальними підприємствами, запропоновано рекомендації щодо удосконалення управління, проведення відновлювальних робіт, формування тарифів на послуги.

Ці та інші обставини обумовлюють необхідність невідкладного, на основі регіональних пропозицій формування повномасштабної Державної комплексної

науково-технічної програми (ДКНТП) на період до 2030-35 років, яка повинна передбачати не лише модернізацію інженерних мереж: заміна застарілих труб, модернізація очисних споруд, оптимізація систем теплопостачання; впровадження енергозберігаючих технологій в житловому фонді, утеплення будинків, встановлення лічильників; оновлення дворів, парків, дитячих майданчиків, створення нових зон відпочинку, а і розвиток водопровідних систем на базі наявних ресурсів: покращення якості питної води, модернізація систем водопостачання та водовідведення.

Перспективи подальших досліджень обраної тематики вбачаються не лише у теоретичній площині, а і прикладній. Зокрема, доцільно передбачити державне фінансування повоєнного відновлення та забезпечення реформаційних процесів окремих ділянок та згаданих структур відповідно вимог і стандартів ЄС. Забезпечити інвестування реалізації інноваційних розробок в галузі.

Author details (in English)

IMPROVING SERVICE MANAGEMENT IN THE POST-WAR PERIOD (UKRAINIAN HOUSING AND COMMUNAL SERVICES)

Bohdan ANDRUSHKIV

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ruska St., 56, Ternopil, 46001, Ukraine

e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4897-5539>

Olha POHAJDAK

e-mail: pog.ola77@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4070-6863>

Viktor HRUSHKO

Volodymyr Hnatyuk Ternopil National
Pedagogical University,
2 Maksym Kryvonos str., Ternopil, 46000,
Ukraine

e-mail: grushko.vs@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5585-0588>

Abstract. *The research is aimed at studying the features of the functioning of the housing and communal services system in wartime conditions and in the conditions of forming the concept of improving the theoretical, methodological and applied foundations of the service sector in accordance with the requirements and standards of the European Community in the post-war period. A comparative analysis of housing and communal services management systems in the Soviet period and during the administrative-territorial reform was conducted. The public assessment of the positive and negative aspects (feedback) in the organization of management processes was studied. An analysis of the features of the administrative-territorial reform that manifested itself at this stage was carried out. Factors that affect the efficiency of the work of communal enterprises in the conditions of united territorial communities and the efficiency of reforming the housing sector of communal services and in particular the development of a separate communal formation were identified: the association of co-owners of an apartment building (OSBB) as a legal entity created by the owners of apartments and non-residential premises for the joint management of property and the adjacent territory. As is known, the condominium allows residents to independently control the costs of maintaining the house, improve the quality of housing and communal services and effectively manage common funds. Existing problems of their functioning in extreme circumstances have been identified. The possibilities of using foreign experience in implementing measures to form a full-scale State Comprehensive Scientific and Technical Program (SCTP) for the period up to 2030-35, improving organizational and economic mechanisms for managing housing and communal services in transformational and adaptive conditions have been considered. Strategic directions of development have been proposed to increase the efficiency of their functioning both, again, in extreme conditions of their activity and in post-war conditions.*

Key words: war, post-war period, service sector, maintenance, housing and communal enterprise, improvement, condominium, European commonwealth, development.

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at
<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2025/25abmacs.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Andrushkiv, B., Pohajdak, O. & Hrushko, V. Improving service management in the post-war period (Ukrainian housing and communal services). Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 33, no. 2, pp. 181-189. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2025/25abmacs.pdf>

Використана література:

1. Данилишин Б. Ілюзії та реалії комунальної сфери: реформування житлово-комунального господарства. Уряд. кур'єр. 2003. 28 листоп. № 225. 7 с.
2. Волинський Г. Аналіз стану житлово-комунального господарства і можливості інвестування галузі. Схід. 2006. №1. С. 40-43.
3. Лега Ю. Г., Качала Т. М., Чечетова Н. Ф. Вдосконалення управління житлово-комунальним комплексом України в сучасних умовах розвитку національної економіки: Монографія. Черкаси : ЧДТУ, 2003. 219 с.
4. Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки» від 24 червня 2004 р. № 1869-ІУ. Офіційний вісник України. 2004. № 30, ч.І. 1983.
5. Інформаційно-аналітичні матеріали про стан реалізації Загальнодержавної програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки, затвердженої Законом України від 24.06.04 №1869-ІУ, станом на 01.10.2009 р. Київ: Міністерство з питань ЖКГ, 2009 р.
6. Комплексна програма реформування і розвитку житлового господарства Києва на 2003-2005 роки і на період до 2010 року, розроблена Київською міською державною адміністрацією. URL: <http://nashkiev.ua/journal/tags/jkh.html>
7. Смолінська Н. В., Сокіл В. І. Напрями удосконалення діяльності житлово-комунальних підприємств. Вісник Хмельницького національного університету 2021, № 3. С. 229-236. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-294-3-37>
8. Качала Т. М. Житлово-комунальне господарство в системі міського комплексу. Монографія. К.: Наукова думка, 2008. 415 с.
9. Шутенко Л. М., Кравчук А. Л., Семенова В. Т. Програма розвитку і реформування житлово-комунального господарства Харківської області на 2003 - 2010 роки. Харків: ХДАМГ, 2005.
10. Погайдак О. Б. Формування системи управління якістю послуг комунально-побутових підприємств. Тернопіль: ТзОВ «Тернограф». 2015. 444 с.
11. Ратинський В. В. Управління сервісною структурою в умовах добровільного об'єднання територіальних громад (аспекти повоєнного відродження торгівельно-побутових підприємств): моногр. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2022. 496 с.
12. Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б. Регіональні особливості розвитку підприємств обслуговуючих галузей України на сучасному етапі. Галицький економічний вісник. 2007. Вип. 2 (13). С. 61-65.
13. Строкань Т. Соціально-економічна оцінка територіальної організації житлово-комунального господарства. Економіст. 2002. №3. С. 70-73.
14. Андрушків Б. М. Управління якістю комунально-побутового обслуговування (проблеми, методика, практика). Львів: «Вища школа», 1989. 168 с.
15. Юрева Т. П. Економіка підприємств міського господарства. Навчальний посібник. Харків:ХДАМГ,1997. 170 с.

References

1. Danylyshyn, B. (2003) Iliuzii ta realii komunalnoi sfery: reformuvannia zhytlovo-komunalnoho hospodarstva. [Illusions and realities of the communal sector: reforming

- the housing and communal services sector] Uriad. kurier. 28 lystop. No. 225. 7 p.
2. Volynskyi, H. (2006) Analiz stanu zhytlovo-komunalnoho hospodarstva i mozhlyvosti investuvannia haluzi. [Analysis of the state of housing and communal services and investment opportunities in the industry] Skhid. No. 1. pp. 40-43.
 3. Leha, Yu. H., Kachala T. M., Chechetova, N. F. (2003) Vdoskonalennia upravlinnia zhytlovo-komunalnym kompleksom Ukrainy v suchasnykh umovakh rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Improving the management of the housing and communal complex of Ukraine in modern conditions of national economic development]: Monohrafiia. Cherkasy : ChDTU, 219 p.
 4. Zakon Ukrainy «Pro Zahalnodержавnu prohramu reformuvannia i rozvytku zhytlovo-komunalnoho hospodarstva na 2004-2010 roky» vid 24 chervnia 2004 r. [Law of Ukraine "On the State Budgetary Program for the Reform and Development of the Housing and Communal Economy for 2004-2010" dated June 24, 2004.] No. 1869-IU. Ofitsiyni visnyk Ukrainy. 2004. No. 30, ch.I. 1983.
 5. Informatsiino-analitychni materialy pro stan realizatsii Zahalnodержavnoi prohramy reformuvannia i rozvytku zhytlovo-komunalnoho hospodarstva na 2004-2010 roky, zatverdzhenoї Zakonom Ukrainy vid 24.06.04 [Information and analytical materials on the status of implementation of the National Program for Reforming and Developing the Housing and Communal Services for 2004-2010, approved by the Law of Ukraine dated 24.06.04] No. 1869-IU, stanom na 01.10.2009 r. Kyiv: Ministerstvo z pytan ZhKH, 2009 r.
 6. Kompleksna prohrama reformuvannia i rozvytku zhytlovoho hospodarstva Kyieva na 2003-2005 roky i na period do 2010 roku, rozroblena Kyivskoiu miskoiu derzhavnoiu administratsiieiu. [A comprehensive program for reforming and developing the housing sector in Kyiv for 2003-2005 and for the period until 2010, developed by the Kyiv City State Administration.] URL: <http://nashkiev.ua/journal/tags/jkh.html>
 7. Smolinska, N. V., Sokil, V. I. (2021) Napriamy udoskonalennia diialnosti zhytlovo-komunalnykh pidpriemstv. [Directions for improving the activities of housing and communal enterprises] Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. No. 3. pp. 229-236. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-294-3-37>
 8. Kachala, T. M. (2008) Zhytlovo-komunalne hospodarstvo v systemi miskoho kompleksu. [Housing and communal services in the urban complex system] Monohrafiia. K.: Naukova dumka. 415 p.
 9. Shutenko, L. M., Kravchuk, A. L., Semenova, V. T. (2005) Prohrama rozvytku i reformuvannia zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Kharkivskoi oblasti na 2003 - 2010 roky. [Program for the development and reform of housing and communal services of the Kharkiv region for 2003 - 2010] Kharkiv: KhDAMH.
 10. Pohaidak, O. B. (2015) Formuvannia systemy upravlinnia yakistiu posluh komunalno-pobutovykh pidpriemstv. [Formation of a quality management system for municipal and household services] Ternopil: TzOV «Ternohraf». 444 p.
 11. Ratynskyi, V. V. (2022) Upravlinnia servisnoiu strukturoiu v umovakh dobrovilnoho obiednannia terytorialnykh hromad (aspekty povoiennoho vidrodzhennia torhivelo-pobutovykh pidpriemstv) [Management of the service structure in the context of voluntary association of territorial communities (aspects of the post-war revival of trade and household enterprises)]: monohr. Ternopil: Osadtsa Yu.V. 496 p.
 12. Andrushkiv, B. M., Kyrych, N. B., Pohaidak, O. B. (2007) Rehionalni osoblyvosti rozvytku pidpriemstv obsluhovuiuchykh haluzei Ukrainy na suchasnomu etapi. [Regional features of the development of enterprises serving industries in Ukraine at the present stage] Halytskyi ekonomichnyi visnyk. Vyp. 2 (13). pp. 61-65.
 13. Stokan, T. (2002) Sotsialno-ekonomichna otsinka terytorialnoi orhanizatsii zhytlovo-komunalnoho hospodarstva. [Socio-economic assessment of the territorial organization of housing and communal services] Ekonomist. No. 3. pp. 70-73.

14. Andrushkiv, B. M. (1989) Upravlinnia yakistiu komunalno-pobutovoho obsluhovuvannia (problemy, metodyka, praktyka) [Quality management of municipal services (problems, methodology, practice)]. Lviv: «Vyshcha shkola». 168 p.
15. Yurieva, T. P. (1997) Ekonomika pidpriemstv miskoho hospodarstva. [Economics of municipal enterprises] Navchalnyi posibnyk. Kharkiv:KhDAMH. 170 p.

© 2025 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following terms:

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.

You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

No additional restrictions

You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

ЗАМІСТЬ НЕКРОЛОГА

22 серпня ц.р., відійшла у вічність відома учена, «заслужений діяч науки і техніки України», наш колега, для кого друг, для кого наставник, а загалом не байдужа до чужого горя, добра людина, д.е.н., проф. Куценко Віра Іванівна.

Віра Іванівна народилась 13 жовтня 1938 року в Каневі. Навчалась у Канівській школі № 2. Закінчила Київський університет імені Т. Г. Шевченка у 1964 році. Відтоді працювала в школі у Житомирській області.

З 1971 року працювала у Раді з вивчення продуктивних сил України НАНУ. У 1992–2011 роках — завідувач відділу проблем розвитку соціальної сфери. З 2011 року — завідувач відділу суспільних проблем сталого розвитку Інституту економіки природокористування та сталого розвитку НАНУ (м. Київ). Водночас, з 1996 року — професор кафедри менеджменту Київського університету культури і мистецтв. Також здобула наукову ступінь доктора економічних наук (1984 р.) і вчене звання професора (1995 р.).

З 2009 року їй присвоєно почесне звання «заслужений діяч науки і техніки України». Нею опубліковано більше 70-ти монографій та поза тисячу наукових статей. За участі її наукової школи підготовлено сотні спеціалістів на науковців вищої кваліфікації.

Куценко В. І. була не байдужою до громадського і політичного життя українців. Завжди разом з молоддю брала участь в розмаїтих громадських заходах у Києві та регіонах.

Учені громадських академічних формувань України, працівники установ у яких вона працювала приєднуються до траурних повідомлень Канівської міської ради та її виконавчого комітету, і теж висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійної.

Світла пам'ять про Віру Іванівну як талановиту учену і добру людину назавжди збережеться у наших серцях. Вічна їй пам'ять і Царство Небесне.